

Vraag nr. 74
van 18 februari 2000
van de heer JOS STASSEN

Abdijkerk Ninove – Archeologische site

Op de archeologische site aan de abdijkerk in Ninove werd de laatste jaren interessant materiaal opgegraven en blootgelegd.

De vraag rijst nu of de blootgelegde constructies zichtbaar moeten worden gehouden, dan wel of ze opnieuw met grond mogen worden bedekt.

1. In welke mate is deze site waardevol ? (Bijvoorbeeld in vergelijking met gelijkaardige sites in Vlaanderen) ?
2. Heeft de minister reeds een standpunt ingenomen over de toekomst van deze site ? Zo ja, in welke zin ? Zo neen, werd reeds advies gevraagd aan het Instituut voor het Archeologisch Patrimonium (IAP) en/of de Vlaamse Archeologische Raad ?
3. Welke subsidies van het Vlaams Gewest werden voor dit project tot nu toe uitgekeerd ?
4. Kan de minister een raming geven van de kostprijs voor het zichtbaar houden van de opgravingen ?

Antwoord

1. De opgravingen op de site van de Norbertijnenabdij van Ninove werden in 1991 op initiatief van de stad Ninove gestart tussen de voormalige abdijkerk en de spoorweg Denderleeuw-Geraardsbergen, gezien de onmiddellijke bedreiging van het bodemarchief door de geplande bouw van de parking.

Vanaf 1993 werd door de stad assistentie gevraagd aan het IAP om het onderzoek in goede wetenschappelijke banen te leiden. Sindsdien werd de opgraving onder leiding van het IAP uitgevoerd, tot de laatste campagne in 1999.

Het opgegraven gedeelte maakt slechts een fractie uit van gans de site van de abdij, die zich – inbegrepen de convents- en economische gebouwen en andere goederen – in de loop der jaren (van 1157 tot 1796) uitbreidde vanaf het huidige Kerkplein in het zuiden, tot de Lange Muren in het noorden, op de oostelijke oever

van de Beverbeek. De site heeft een grote **historische waarde**.

De stichting van de abdij is belangrijk geweest voor de groei en bloei van de stad tot het einde van het Ancien Régime en vormt de zogenaamde derde ontwikkeling van Ninove, na een Karolingische kern gelegen rond de Graanmarkt (1ste ontwikkeling : 9de eeuw) en de bouw van een burcht ten zuiden van de Dender (2de ontwikkeling : 11de eeuw). De abten van Ninove bekleedden hoge posten in de politieke en religieuze wereld van toen.

Het zeer goed bewaarde abdijarchief (met onder meer rekeningen verspreid over gans de 15de en tweede helft van de 18de eeuw, kronieken vanaf de stichting, ambtsdagboeken uit de 17de en vroegere 18de eeuw, een groot aantal iconografische bronnen tussen 1620 en 1820, ...) geeft de site een historische meerwaarde ten opzichte van andere abdijsites uit dezelfde periode.

Het archeologisch onderzoek op de site heeft eveneens een hernieuwing van historische research gegenereerd, die resulteerde en nog zal resulteren in enkel publicaties gericht aan de wetenschappelijke wereld en andere voor een breed publiek. Zo wordt er op dit ogenblik gewerkt aan een wetenschappelijk én een publieksgerichte uitgave van het beroemde Liber Miraculorum en aan een archeologisch-historische monografie over de opgravingscampagnes op de abdijsite, uit te geven door het IAP.

De site heeft tevens een aanzienlijke **archeologische waarde**.

De gevonden sporen schetsen opgang, bloei en verval van een kleinere abdij, opgericht nabij een kleine stad in het graafschap Vlaanderen. De archeologische waarde ligt echter vooral in het feit dat de site een uitstekend beeld schetst van drie opeenvolgende conventen.

De eerste (Romaanse) conventsgebouwen, gebouwd in de volle Middeleeuwen (vanaf 1157), bevinden zich nog grotendeels onder en ten zuiden van de huidige kerk ; grondvesten van de Romaanse abdijkerk met het aanpalende grafveld en versierde bouwelementen uit die periode vormen de belangrijkste bron voor haar reconstructie.

De tweede (gotische) conventsgebouwen werden vanaf 1400 ten noorden van de huidige kerk

opgetrokken en bleven in gebruik tot in de achttiende eeuw ; zij werden voor ongeveer de helft opgegraven.

De derde (classificatie) conventsgebouwen, opgericht vanaf 1761 en voor een vierde onafgewerkt gebleven, zorgden voor een explosieve schaalvergroting. Het plan ervoor is in oorsprong een ontwerp van de beroemde architect Laurent-Benoît Dewez, die hiermee zijn eerste klooster in een lange rij uitstekende en voor een gedeelte ook realiseerde in de Lage Landen. Op de site is hiervan ongeveer drie achtste blootgelegd.

De studie van de abdij heeft hernieuwde aandacht geschonken aan het **bouwkundige patrimonium** in Ninove, waarvan de abdij vaak de bouwheer was.

Enkele gebouwen van de abdijsite staan inderdaad nog recht : de abdijkerk, de veldpoort, het hospitaal, het oostelijk gedeelte van de voorpoort en de huidige dekenij zijn onmiddellijk als dusdanig herkenbaar. Andere gebouwen werden echt herontdekt : de voorpoort, woningen aan het kerkplein, ...

Dankzij de combinatie van het archeologische (bodem)archief, het muurarcheologische archief (van nog rechtopstaande gebouwen op de site) en het historische archief is het mogelijk gebleken een goede en verantwoorde reconstructie te maken van het ontstaan, de groei en het verval van de conventsgebouwen.

De site heeft ten slotte nog vele **stedenbouwkundige en stedelijke mogelijkheden** die nog niet werden benut.

De hele omgeving is een niemandsland dat ervoor zorgt dat de abdijkerk wat geïsoleerd staat en de band met de omliggende woonbuurten en het winkelcentrum nagenoeg onbestaande is. De opgave voor deze site, zoals aangegeven in een eerste advies van de Koning Boudewijnstichting, reikt verder dan de inrichting van een archeologisch park en wordt geformuleerd als de vraag op welke wijze deze centraal gelegen en historisch belangrijke plek ten volle en vanzelfsprekend deel kan worden van het stedelijk leven.

2. Er werd door de administratie nog geen advies gevraagd aan het Instituut voor het Archeologisch Patrimonium of de Vlaamse Archeologische Raad nopens de toekomst van de site, gelet

voornamelijk op de nauwe betrokkenheid van het IAP bij de hele onderneming.

Wegens de hierboven beschreven waarde van de archeologische site, inbegrepen de nog verborgen resten vanaf het Kloosterplein in het zuiden tot aan de Lange Muren in het noorden, wordt op dit ogenblik op het IAP een beschermingsdossier voor gans de abdijszone voorbereid.

3. De gemeenteraad van Ninove heeft reeds in de vorige legislatuur besloten tot consolidatie van de resten en de inrichting tot een archeologisch park. Daarvoor werd een budget vastgelegd van 4 miljoen frank, waarvan de helft reeds besteed is.

Het Vlaams Gewest heeft tot heden nog geen subsidies uitgekeerd, het IAP blijft echter in staan voor de wetenschappelijke omkadering en ondersteuning.

De huidige gemeenteraad heeft in deze legislatuur de opgegraven zone opgenomen als archeologische site in het ontwerp-BPA Albertlaan. Voor de inrichting van het zogenaamde "archeologisch park" werd door de stad een voorstel gedaan aan de Koning Boudewijnstichting, die het ontwerp bekroond heeft met een prijs van 300.000 frank in haar "campagne bouwkundig erfgoed en toerisme in cultureel perspectief". Daarop heeft de gemeenteraad beslist een ontwerper aan te stellen voor de inrichting van de ruimere archeologische zone (de blootgestelde resten, het Oude Kerkhof, abdijkerk en kerkplein) en haar integratie in het stedelijk landschap.

Als dusdanig lijkt de toekomst van de opgegraven resten reeds vast te liggen.

4. De totale kostprijs voor de consolidatie van de resten (zichtbaar houden van de opgravingen stricti sensu) is berekend op 6 miljoen frank. De kosten van de inrichting van de archeologische site met omgeving blijven een onbekende factor, vermits eerst het werk van de ontwerper moet uitgevoerd zijn.

Slechts op basis van zijn eindvoorstel kan een budget voor de inrichting van dit stedelijk gebied worden opgemaakt.